

Premiären för numrering av svenska fotbollsspelare

– av Jimmy Lindahl

I april 1939 uppträdde det första allsvenska laget – Malmö FF – med nummer på ryggen. Det är allmänt känt, men hur mottogs idén och hur snabbt blev det allmänt genomslag? Denna artikel är ett försök att beskriva något om hur numreringen av fotbollsspelare infördes i landet och snart kom att bli en självklarhet. Uppgifterna kommer – där inget annat anges – från tidningar; Idrottsbladet, Dagens Nyheter, Stockholms-Tidningen, Sydsvenska Dagbladet och Göteborgs-Tidningen.

Engelska influenser

Under 1930-talet hade FA i England börjat verka för numrering av spelarna. Spelarna verkar dock haft viss aversion att uppträda som nummerhästar, och i ligan hade spelarna nobbat. I cupfinalen, då förbundet direkt påbjudit saken, hade man dock inte vågat neka. Den första numrerade cupfinalen spelades 1933. Everton, som hade nummer 1-11, vann med 3-0 över Manchester City, som hade nummer 12-22. I det sistnämnda laget spelade den skotske veteranen Jimmy McMullen vänsterinner, en av de finaste spelarna efter kriget (första världskriget), men i den här matchen var allt som förgjort för honom, men så bar han också nummer 13 på ryggen. Idrottsbladet konstaterar att det är synd att man envisas med att numrera spelarna 1-22. Det vore onekligen bättre att numrera varje lag från 1-11. Därmed skulle man ju slippa det förhatliga nummer 13.

Andra lagsporter

Det fanns dock andra lagsporter som sedan länge numrerat spelarna. Inom ishockeyn fanns det exempelvis redan 1921 i regelverket fastslaget att ”varje spelare skall å ryggen bära ett lätt synligt nummer”. Exempel på en annan lagsport där numrering förekom innan 1939 är Rugbyn.

Premiärmatchen i april 1939

Inför ”seriefinalen” i allsvenskan den 16 april 1939 hade Malmö FF tänkt sig att introducera en liten nyhet i svensk fotboll genom att låta spelarna uppträda med nummer på ryggen á la ishockey. Detta för att inte endast den ”inre sekten” bland publiken skulle igenkänna de stridande utan även en tillfällig fotbollsbesökare skulle ges chansen att identifiera planens hjältar. Malmö FF, som bl a genom hövdingen Eric Persson, alltid varit pigg på reformer hade dock inte fått IF Elfsborgs uttryckliga godkännande inför matchdagen. Malmö FF hade på torsdagen den 13 april underrättat Elfsborg att man ville numrera spelarna, och erbjöd sig också att bekosta nödvändig justering av ekiperingen. Boråslaget svarade att man skulle inhämta ett yttrande från sin ”fotbollskommitté”. Därpå hördes inget, och i Malmö tolkade man tystnaden som ett godkännande.

När det kom till kritan på matchdagen vägrade knallarna att låta sig numreras, och Elfsborgs lagledare Thure Claesson förklarade att

– Nä-ä, det blir ingenting av med den saken. Vi tycker det är onödigt.

På det sättet blev det endast hemmalaget som ställde upp numrerade, med nummer 12-22. Det var tänkt att Elfsborg skulle få använda numren 1-11. Det konstateras att som det blev kändes det hos publiken lite onödigt med numrering. Detta då de väl kända hemmaspelarna uppträdde numrerade medan de något mer okända boråsspelarna uppträdde utan påklustrade kännetecken.

Matchen spelades i utmärkt väder och planen var nära nog idealisk efter det ymniga nattregnet. En något för stark vind var dock till förfång för spelet.

Laguppställningarna i denna smått historiska match var följande:

Malmö FF – 22 Helge Bengtsson; 21 John Andersson, 20 Erik Nilsson; 19 Sven Nilsson (k), 18 Sture Mårtensson, 17 Georg Österlin; 16 Göte Rosengren, 15 Ove Andersson, 14 Karl-Erik Nilsson, 13 Carl-Erik Sandberg och 12 Andreas Nilsson.

IF Elfsborg – Åke Sandberg; Ragnar Blixt, Erik Källström; Gösta Dahl, Arvid Emanuelsson, Karl-Erik Grahn; Gillis Andersson, Åke Samuelsson, Sven Jonasson (k), Nils Samuelsson och Sture Andersson.

Matchen slutade 0-0 och dömdes av Rudolf Eklöw, Stockholm. R:et gjorde en utmärkt insats, även om han var skymd då Georg Österlin hindrade ett till synes givet mål med handen vid straffområdesgränsen. Det konstateras att Carl-Erik Sandberg nog var något blekare än vanligt, möjligen beroende på att han tvingades uppträda med nummer 13 på ryggen.

Matchfakta 16/4-1939

	MFF	IFE
Skott på mål	6+2	3+3
Skott utanför mål	1+3	0+7
”nickar” mot mål	1+0	1+1
”nickar” utanför mål	0+0	0+1
hörnor	4+2	1+2
frispark för ruff	3+2	5+3
frispark för hands	1+0	0+2
frispark för offside	0+0	0+1

Malmö FF fortsatte under våren 1939 att spela numrerade. Veckan efter, borta mot Landskrona BoIS, spelade Malmö FF med nummer 1-11. Även denna match slutade 0-0, men man lyckades inte övertala Landskrona att också ställa upp numrerade. En positiv reaktion kom dock från Göteborg, där GAIS och Billingsfors IK i tvåan ställde upp med två gånger 1-11 den 23 april. Helsingborgs IF hade inte heller något emot att uppträda med nummer denna söndag men eftersom Örgryte IS tackade nej, lät man det förfalla också för sin egen del.

Den 30 april lyckades Malmö FF däremot finna en allsvensk motståndare som ställde upp på idén med att numrering. Matchen mellan Malmö FF och Degerfors IF lär därmed vara den första allsvenska fotbollsmatch där båda lagen uppträdde numrerade, och i riktning därmed bör Göte Rosengren vara den förste allsvenska numrerade målskytten. Han mötte påpassligt Carl-Erik Sandbergs hårda boll i den 27:e minuten och slog in den i det vänstar hörnet. Slutresultat 2-0 fastställde Georg Österlin en halvtimmen in i den andra halvleken på frispark.

Båda lagen förefaller ha varit numrerade från nummer 1-11. Här följer laguppställningarna:

Malmö FF – 1. Henry Vinberg; 2. Ove Karlsson, 3. Erik Nilsson; 4. Sven Nilsson (k), 5. Sture Mårtensson, 6. Georg Österlin; 7. Göte Rosengren, 8. Ove Andersson, 9. Karl-Erik Nilsson, 10. Carl-Erik Sandberg och 11. Andreas Nilsson.

Degerfors – 1. Magnus Bergström; 2. Nils Lundin, 3. Erik Lundin; 4. Gunnar Andersson, 5. Olle Åhlund, 6. Einar Skeppstedt; 7. Henry Jakobsson, 8. Karl Erik Jakobsson, 9. Erik Karlsson, 10. John Bergström och 11. Nils Skålberg.

Reaktioner i tidningarna efter det första försöket

Bland de negativa synpunkter som framfördes kan Wilhelm Engdahl i Stockholms-Tidningen tas som exempel. Han skulle själv inte ha gått med att bli numrerad under sin aktiva tid. Jag tror inte att numrering skulle hjälpa publiken så förfärligt mycket även under förutsättning att det program man tvingas köpa innehåller rätt ”lösning”. Numren är inte lätta att se på stora arenor (numrering i annat än stora matcher kan det väl inte bli tal om?) när spelarna är i rörelse. Och tror någon, att han lättare hittar t ex. en målgörare därför att denne har ett nummer så är det fel. I en trasslig situation försvinner den numrerade precis lika grundligt som den onumrerade, och håller iakttagaren ögonen på honom

hela tiden, kan han ju vid uppställningen till avspark se vilken plats målskytten innehar och därmed lätt identifiera honom. Ett annat förslag som jag skall be att få framföra till Råsundadirektören är att låta en vaken och initierad man stå vid högtalaren och efter varje mål med ett par ord ge en förklaring; ”Målet gjordes av Erik Persson på framspelning av Almgren”. Dessa fåtaliga men för många säkerligen välkomna kommentarer måste naturligtvis göras vid avbrott i spelet så att inte spelets rytm, spelarna eller publiken irriteras.

Officiellt försök med numrering

Malmö FF:s exempel hade satt igång en diskussion och i England hade klubbarna och spelarna gett med sig och från höststarten 1939 infördes numrering i engelska ligan. Tiden var mogen att testa i större skala och i Svenska Fotbollförbundets årsberättelse 1939 står det att ”styrelsen har beslutat att på försök införa numrering å spelarnas tävlingsdräkter i Svenska serien, div I, under vårsäsongen 1940.

Hur länge numreringen betraktades som ett försök har inte gått att få klarhet i men inför säsongen 1944/45 stadgas det för första gången, i det i Fotbollboken publicerade ”P. M. för de nationella seriernas föreningar och domare” följande. ”**Numrering av spelare.** Lagen i div. I skola ha sina spelare numrerade. De numreras från målvakt (1) till vänsterytter (11). Reserverna erhålla påföljande nummer (12-15). Siffrorna skola ha en höjd av 280 mm. och staplarna skola vara 40 mm. breda.”

Den officiella premiären

Vid vårpremiären den 7 april 1940 var det ”officiell” numreringsdebut i allsvenskan. Tre allsvenska matcher spelades den dagen. Minst effekt hade nyheten i Landskrona, ty där märktes den inte.

- Numreringen var rena nonsens, säger Landskronas ordförande Bror Nilsson, och mitt intryck är att publiken knappast alls lade märke till förändringen. Ett är säkert, numrering gör sig inte alls på randigt, och i fallet Landskrona BoIS-Hammarby IF kan man rent ut säga, att den förvillar. Skälet är att landskronaspelarna på sina svart-vita randiga tröjor bära gula siffror medan Hammarby skrudad sig i svart-gul dress med vita nummer. Däremot är det säkert mera lyckat med siffror på enfärgad tröja. I de båda övriga matcherna, IFK Göteborg-Sandvikens IF och Malmö FF-IFK Sleipner fungerade numreringen dock utmärkt.

Söndagen efter, den 14 april, skulle det bl. a ha varit premiär för numrering på Råsunda. Det var dock denna söndag som de allsvenska matcherna ställdes in, och endast gällde vänskap (se SFS-Bolletinen nr 1999:1 sid. 5 ff.) Matchen i Stockholm flyttades till Stadion. Inför matchen hade det dock konstaterats att om inte alla tecken slår fel kan numreringen bli särskilt värdefull denna gång, då det kan tänkas att en del spelare först i sista stund ger återbud p g a militärinkallelser o d.

Spelarnumreringen slog väl ut och gjorde succé på Stadion. Inte minst p g a de lämpliga färgmotsättningar som AIK med gula siffror på sina helsvarta tröjor och Malmö FF med vitt på helblått innebar. Matchen på Stadion spelades dock i snöyra och en del av de kritade numren försvann på slutet sedan spelarna kommit i nära kontakt med plankonsistensen.

Från de första numrerade matcher kan något från matchen mellan Hammarby IF och IK Brage. Brages nummer var fullt klara, tydliga och ändamålsenliga. Men det är naturligtvis fel och helt stridande mot numreringsens idé att låta den inryckande reserven (i fallet Hjärpe - Lennart Eriksson) behålla den ordinarie nummer. Hade man glömt den "12" hemma som utlovades för Lennart E? Den arrangerande klubben meddelade dessutom detta inte i högtalaren innan matchen.

Flera tidningar frågar sig också hur man kunnat komma på idén att förse de blekt gulrandiga Hammarbyspelarna med vita nummer. De finner det gåtfullt. De vita numren syns inte alls och gör numreringsen helt meningslös. Har inte seriekommittén något att säga till om i ett sådant fall, om klubbledningen är färgblind! Klubbens ledning borde med ett enkelt experiment hemma på kanalplan ha kunnat konstatera detta innan man lade sig till med denna siffermodell. Bilder från slutet av säsongen visar dock Hammarbyspelare med en ljus fyrkant på de oroliga svartgula tröjorna och mörka siffror i denna fyrkant. Tidningarnas klagolåt förefaller ha fått effekt.

Värt att notera från våren 1940 är att försöket endast gällde division I. Även om numreringsen på frivillig väg förmodligen testades även på lägre nivå i seriesystemet. I kvalmatcherna i juni 1940 framgår det dock klart av bilderna att varken IFK Norrköping eller Reymersholms IK uppträdde med nummer på ryggen.

Landslaget

Då Fotbollförbundet infört numreringsen i allsvenskan var det naturligt att även spelarna i landslaget skulle uppträda numrerade. Den första fotbollslandskampen där Sverige uppträdde numrerade är därmed bortalandskampen mot Finland i slutet av augusti 1940, vinst med 3-2. Centerforwarden - 9:an - Knut Johansson gjorde Sveriges samtliga tre mål. Även Finland uppträdde numrerade i denna match.

Inför returmötet mot Finland en knapp månad senare på Råsunda redovisas för första gången i Idrottsbladet 20/9 en svensk landslagsuppställning med tröjnummer angivna 1. Sven Bergquist, 2. Harry Nilsson, 3. Hilding Gustafsson, 4. Erik Persson, 5. Arvid Emanuelsson, 6. Karl-Erik Grahn, 7. Åke Andersson, 8. Gunnar Gren, 9. Knut Johansson, 10. Sven Jonasson och 11. Stig Nyström.

- Reserver; 12. Bengt Grimborg, 13. Emil Haag, 14. Henry Andersson, 15. Sture Andersson.

Sedan dess har det rullat på med numreringsen för det svenska landslaget, även om man redan i oktober 1940 mötte det ännu onumrerade Danmark.

Linköping i september 2000

Jimmy Lindahl

© SFS 2000